

KRES

glasilo Zveze fantovskih
odsekov

LETO X. ŠTEV. 10.

»KRES«, GLASILO ZVEZE FANTOVSKIH ODSEKOV V LJUBLJANI. — Izhaja 1. vsakega meseca. — Izdaja Zveza fant. odsekov. — Tiska Misijonska tiskarna Groblje - Domžale (A. Trontelj C. M.). — Urejuje Fr. Jesenovec, Ljubljana. — Za uredništvo odgovarja A. Trontelj C. M., Groblje - Domžale. — Rokopisi se pošiljajo na naslov: Uredništvo »Kresa«, Ljubljana, Vodovodna 24. — Uprava: »Kresa«, Rakovnik, Ljubljana VIII. Ček. rač. št. 17.871. — Naročnina: Letno din 20, pod skupnim ovitkom din 18.

HRANILNICA

DRAVSKE BANOVINE

Ljubljana — Kočevje — Maribor — Celje

Vloge obrestuje po najvišji obrestni meri

Cenena posojila daje na redno odplačevanje

Za njene vloge jamči **dravska banovina**

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

r. z. z neom. z.

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 6

(v lastni palači)

OBRESTUJE HRANILNE VLOGE NAJUGODNEJE

Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive, obrestuje po 4⁰/₀, proti odpovedi do 5⁰/₀.

A. A.:

FANTOV OKTOBER

Ves oktober je posvečen Kraljici rožnega venca. Dan za dnem ji spleta jmo vence iz najlepših molitev in zasipala nas bo z milostmi, ki so prav nam prav najpotrebnejše.

2. Angeli varuhi, dušo in telo nam varujte!

3. Terezija Deteta Jezusa, pomagaj nam, da tudi mi Bogu nikoli ne odrečemo nobene želje!

4. Frančišek Serafski, veliki idealist, ki je v zemeljske dobrine usmerjal proti večnim dobrinam, ustanovil frančiškanski red, z njim obnovil Cerkev in umrl l. 1226., odlikovan z ranami Kristusovimi.

6. Prvi petek: Srce Jezusovo, daj da te bom ljubil vedno bolj in bolj! — Bruno, doma iz Velmorajna, je l. 1084. ustanovil red Kartuzijanov (pri nas so v Pleterjah) in postal odličen učitelj duhovnega življenja. Memento mori! nam kliče še njegova smrt l. 1101.

7. Kraljica rožnega venca, prosi za nas!

8. Žegnanska nedelja. Hiša božja je naša cerkev in od nas je odvisno, da nam postane vrata nebeška!

10. Frančišek Borgia je s 5 leti znal katekizem na pamet, postal kot vojvoda vsem zgled, umrl pa l. 1573. kot 3. general Jezusove družbe.

11. Materinstvo Dev. Mar. Veselimo se z Marijo njene neskončne odlike! Otrok Marijin, blagor ti!

12. Maksimilijan, patron Bavarske, rojen v Celju, (rimski Celeji), je postal škof v Lorchu ob Donavi in na misijonskem potu umrl l. 308. v Celju mučeniške smrti, zato je tudi naš patron.

14. Kalist, papež in mučenec l. 222. Po njem se imenujejo ene izmed katokomb pri Rimu.

15. Terezija Avilska, Španka, velika reformatorica Karmelskega reda; vkljub temu, da je bila 40 let bolna, je ustanovila 32 samostanov in povsod uvedla najstrožji red. Geslo: trpeti ali umreti. Umrla je l. 1582. (Beri knjigo: Med nebom in zemljo.)

16. Čistost Dev. Mar. Prečista Mati more imeti veselje samo nad čistimi sinovi.

17. Marjeta Alakok. Nji je Zveličar razodel, kako častimo njegovo Srce z godom Srca Jezusovega na petek po osmini Sv. Reš. Telesa, vsak prvi petek, na devet prvih petkov in s podobo njegovega Srca. Rekla je: »Tako močno hrepenim po sv. obhajilu, da bi rada šla bosa skozi ogenj, samo da bi ga prejela.« Umrla je l. 1690. v najhujšem trpljenju, največji sreči.

18. Luka, evangelist, je spremljal sv. Pavla in po njegovih besedah napisal blagovest. Pokopan je v Padovi.

19. *Peter Alkántarski*, frančiškan v Lutrovem času. Bil je duhovni voditelj sv. Terezije. Ob svoji smrti l. 1562. se ji je prikazal in rekel: »O blažena pokora, ki mi je zaslužila tolikšno poveličanje!«

20. *Janez Kancijan*, patron Poljske in Litve, dobrotnik ubožcev, vegetarijanec, umrl l. 1473.

21. *Dev. Mar.*, zavetnica umirajočih: Jezus, Marija, Jožef, stojte mi na strani v zadnjem boju!

22. *Misijonska nedelja*. »Misijonsko delo presega vsa druga dela za toliko, za kolikor presega duša telo, nebo zemljo, čas večnost« (Pij XI.).

24. *Rafael nadangel*, zdravje božje, zaščitnik popotnikov. Ali poznamo cilje Rafaelove družbe?

29. *Ned. Kristusa Kralja*: Kristus kraljui, Kristus zmaguj, vsemu našemu življenju gospoduj!

Rešitelj nemirnega sveta -- krščanstvo

(Po Katoliku).

Že v davnih časih je bilo zapisano, da je življenje na zemlji neprestan boj, boj s samim seboj in boj z drugimi. Iz zgodovine vemo, da se ljudje spčetka niso sprli zaradi revščine v boju za trdi kruh, ampak so se sprli na bogatih poljanah, ker so dajale dovolj hrane enemu kakor drugemu. Torej prvega boja med ljudmi ni izzvalo siromaštvo, ampak bogastvo.

Ali je tudi danes tako? Poglejmo samo v težke napetosti naših dni, ko se je v resnici treba bati, da je mir na svetu v nevarnosti. Vse to vemo in moremo sklepati iz dnevnega časopisja in novic, ki jih dobivamo po radioaparatih. Vseposod zbiranje, pripravljanje, dogovori in sestanki. Vseposod neznansko tekmovanje, kdo bo imel več morilnega orožja. Tehnika, ki je v človeškem življenju gotovo napravila največji korak, je skoro izključno postavljena samo v pripravljanje bojne opreme. Kadar beremo o zadnjih rezultatih ubijanja, se človeku skoro ustavijo misli. Prišel je čas, ko človek troši svoje kraljevske sposobnosti razuma samo v ta namen, kako bo usmrtil sočloveka.

Strašno je na vse to misliti. Nam malim ljudem, ljudem z majhnimi zahtevami, je vse to zastrto s kopreno skrivnosti. Z leve in desne, od tega in onega bloka prihajajo do nas glasovi, kdo je močnejši in kdo slabši. Prav za prav pa borba obeh taborov ni več boj med slabšim in močnejšim, ampak boj močnih z ene in z druge strani, boj, ki gre samo še do te skrajnosti, kdo bo prvi med močnejšimi.

Grozno je to in žaljivo za vse ljudi, ki bi hoteli svoje življenje živeti v miru s seboj in z drugimi. Velikanski milijoni ljudi na svetu hočejo mirno in udobno življenje, a današnji svet tega miru ne mare dati. Ni nam treba brati zgodovinskih knjig, da bi se iz njih poučili o prilikah in o času suženjstva, ki ga je odpravilo krščanstvo, saj imamo pred očmi odprto veliko knjigo, saj se pred nami dogaja to suženjstvo, ko more vsako pametno in pošteno oko brati o krvavih dogodkih in težkem trpljenju človeka, ki se je danes ta dan zaslužnil denarju in sili.

Človek, posebno tisti z blagim čutom in naravo nedolžnega jagnjeta, čuti v svoji notranjosti nemir in glasen protest proti suženjstvu denarja in sile. Sedaj lahko pravilno razumemo tisto Kristusovo ravnanje, da ni hotel v roko prijeti denarja, da bi se ne omadeževal z njim.

Obilnost, a ne pomanjkanje, je tudi danes vzrok vsakega prvega spora med brati. Obilnost, a ne pomanjkanje, je tudi danes vzrok vseh dru-

žabnih trenj, pa četudi se na videz prikazujejo kakšni drugi vzroki. Opravičeno valovanje ogorčenih skupin na zemlji kriči po socialni pravici, a prav malo jih je, ki se zavedajo, da je ta krik samo odmev malega števila tistih, ki imajo v svojih rokah nakopičenega mnogo kapitala in zemeljskih dobrin.

Zato je treba v človeku, pa naj bo ta bogat ali reven, najprej uničiti pohlep in grabežljivost. Zraven tega pa je današnjemu človeku treba vbiti v glavo zavest in prepričanje, da je življenje na zemlji samo postaja na prehodu v večno življenje.

Ali je morda kje močnejša misel in boljše zdravilo, da se ozdravi socialno zlo naših dni v korenini?

Današnje človeštvo, trenja in nemire v njem, bo rešilo samo krščanstvo in nič drugega!

Jože Dular:

Zemlja in ljubezen

X.

Sveti Matija je to leto v resnici pošteno razbil led in pregnal mráz. Ljudje so že sredi svečana šarili po vinogradih in obrezovali trte. Niso mogli strpeti do svete Jederti, ko se po navadi začne pravo delo na polju, ampak so kar naložili pluge na vozove, jih potegnili do njiv in zaorali v spočito zemljo. Iz svežih razorov se je kadilo, zemlja je tako omamno dišala, da je človeka v vsi ti lepoti in spočitosti prišla želja, da bi pustil vse in bi samo vriskal in plesal od veselja.

Pri Bojančevih v Razkrižju so bili vsi trije moški na njivi. Sin Jože in

Grob Lamberta Einspielerja, prvega predsednika Mohorjeve družbe v Celovcu. Ob njem preč. g. Vekoslav Kastelic, salezijanec, ki misijonari po slovenskih župnijah po Koroškem.

hlapec sta orala, oče pa je za njima sejal oves. Tako sta ostali doma samo mati in Ivanka. Prekopavali sta grede v vrtičku zadaj za hišo, da posejeta zelenjavo.

Obe sta molčali, vsaka je že sama vedela, kaj mora delati. Mati bi rada načela pogovor, smilila se ji je hči, ki je bila po Janezovem odhodu zmerom bolj redkobesedna. Kar ji je velela, vse je naredila molče in brez ugovora. A ravno to jo je bolelo. Kje je ona veselost, s katero je prej Ivanka napolnjevala domačo hišo? Bila je edinka, zato je tudi njej veljala vsa skrb. Samo, da bi bila Ivanka srečna v življenju, to si želi in ničesar več. Če bi bilo po njenem, naj bi vzela Gorjančevega, če ga ima res tako hudó rada. V resnici ne bi bil morda slab mož, čeprav ne bo imel veliko. Kar poročila naj bi se, pa bi bil mir! Seve la, dokler je bil Janez doma, bi se že kako naredilo, toda zdaj, ko je najbrž že na poti v Ameriko, si ga mora v resnici iztresti iz glave. Mar naj čelo večnost čaka, da se bo pritepel nazaj, če se sploh kdaj bo? Sam Bog ve, kakšnih misli in pаметi bo takrat, ko se vrne? Tujina navadno vse pokvari. Kdo pa naj ve, kako je živel v Ameriki? Ne, to ne bo šlo! Ivanka mora opustiti vsako misel nanj. Če Hribarjevega ne mara, manjka se jih!

Skrivoma je pogledala po hčeri. Pravkar je iz vrečice stresala solatino semenje na dlan in ga razsipavala po gredi.

»Ivanka, da boš povsod enakomerno posejala,« ji je rekla, da bi pretrgala mučen molk.

»Mati, ne bojte se zame. Saditi bom vendar znala.«

»Ivanka!« jo je znova poklicala, ker jo je to molčanje že morilo. »Kaj ti pa je? Si spet dobila kakšno pismo?«

»Nič nisem dobila, pa tudi nič mi ni.«

»Ivanka, poslušaj me, saj te poznam in razumem, da ti je težko. Še umrla mi boš zavoljo žalosti. Vsaka odpoved je grenka. Glej, če bi jaz odločala, bi vama nič ne branila,« je razpletala svoje prejšnje misli. »Kar vzemita se! Samo...«

»Mati!« se je Ivanki izvil radosten krik.

Bojančevki pa je bilo težko in nerodno, ko je videla, kako je zasijal Ivanki obraz. Saj ni mislila povedati tega. Hotela je le reči, da to, kar ji je zdaj povedala, ne more iti več naprej in da je zanjo najbolje, če Janeza pozabi in se razgleda po drugih fantih.

»Potlej vi niste hudi na Janeza?« je čez čas tipajoče vprašala Ivanka.

»Kaj naj bom huda, saj nimam biti za kaj? Mogoče bi bil Janez čisto dober mož, toda Ivanka...«

»Kaj je, mati?«

»Saj vidiš, da nimam jaz edine besede pri hiši. Oče in Jože sta proti. Janez pa je daleč. Pozabil te bo!« je hitro povedala.

Ivanko je stisnilo okoli srca. Torej je le krivo razumela mater. Zdaj v resnici nima nikogar domačih, ki bi čutil z njo.

»Ivanka, saj nisem mislila tako hudó. Mogoče se bo še vse lepo izpeljalo,« je hitela mati popravljati prejšnje trdè besede, ko je videla žalost v hčerinih očeh. »Toda očeta poznaš. Trd je in, kar reče, to drži! Veš pa tudi, da ne bo izročil Jožetu grunta, dokler se ti ne omožiš. Zavoljo Janeza bo zdaj večen prepir med vama. Edini brat in edina sestra, pa sta si že zdaj kot tujca.«

»Saj mu nič nočem. Mati, jaz ne strpim več!... Po svetu grem... Za Janezom!...« je planila v nezadržan jok.

»Ivanka, otrok ubogi!« Skečila je k hčeri in jo privila k sebi. »Ivanka, nikamor ne pojdeš! Pri očetu bom govorila zate, še danes, še ta večer, samo pomiri se!« jo je prosila.

Solze hvaležnosti so kanile na materino roko.

Zvečer je bilo pri Bojančevih v resnici mnogo hrupa. Še nikoli v svojem življenju se ni Bojančevka tako trdo postavila za svojo hčer. Bojanec je hudó nasprotoval, nazadnje je pa le toliko popustil, da je ženi dal obljubo, da bo vse dobro premislil, če ne bi res kazalo, da bi drugi mesec enkrat stopil tja do Gorjana in ga pregovoril, naj zemljo in hišo prepiše na Janeza.

»Pravim ti, da mogoče pojdem, gotovega pa ni nič, da se ne boš kaj preveč zanašala na današnje besede. Da bi imel požigalca za zeta, me ni nikoli preveč mikalo!« je trdo dejal ženi, ko je odhajal iz kuhinje v sobo.

*

Ko je tisto noč na lepem izginil Gorjanov Janez, so naslednji dan in še mnogo časa po tistem govorili vse mogoče stvari o njem. Ni bilo malo niti takih, ki so verjeli, da so postala Janezu tla prevroča zavoljo ponovnega procesa, ki ga bajé pripravlja Hribarjev Šimen.

Ko so zjutraj pogrešili Janeza, Neža kar ni hotela verjeti, da ga ni. Res da je prejšnji večer nekaj momljal, da ga bo noč vzela, toda na te besede ni dala dosti, saj ji je to pravil zmerom, kadar je prišel navzkriž z očetom ali če mu je šlo kaj narobe. Šele, ko je prevrnila vso izbo in ni našla nikjer njegove praznje obleke ne perila, se je preverila, da je to pot mislil zares.

Dva dni ni skoraj nič jedla in resno je premišljala, če ne bi bilo najbolje, da bi tudi sama pospravila svoje stvari v košaro in odšla po svetu iskat službo. To je premišljala in se skoraj odločila, da zapusti Gorjanovino, ko je tretje jutro navsezgodaj privihrala Janezova sestra Francka, ki je bila poročena v Starem dolu. Dve leti že ni videla rojstne hiše in tudi sicer je pustila vse domače vnémar, saj ji je oče zmerom, kadar je prejšnje čase prišla domov, zabrusil, da hodi samo gledat, kdaj se bo stegnil, da bosta z možem lahko od Gorjanovine odtrgala oni del hoste, ki jo ima v Starodolskem borštu. Ko pa je prejela iz Kočevja Janezovo pismo, v katerem ji sporoča, da se je namenil iti za Tonetom v Ameriko in se obenem oprošča, da se ni mogel sam posloviti od nje in njenih, je pustila vse in prihitela v Brezovje, ne zavoljo tiste hoste, o kateri sploh ne mara nič slišati, ampak zavoljo Gorjanovine same, ki je zdaj izgubila svojega drugega gospodarja. Deset let je že, odkar je odšel Tone, in zdaj gre za njim še Janez. Za materinega življenja je bila Gorjanova hiša ena najtrdnjših, danes pa je z njo že pri kraju. Da bi popolnoma propadla, vendar ne smejo pustiti. Janez bo moral nazaj! In če se prècej ne vrne, mora biti vendar nekdo tu, ki bo pazil na vse, dokler ne pride nazaj in spet zagospodari na domu. O, vrnil se bo; njega ne bo vzdržalo v svetu, kot je zdržalo Toneta, ki jim je že pred leti pisal, da je čez vso domačijo naredil križ in da se bo mogoče vrnil na stara leta, prej pa gotovo ne. V tem sta si bila oba brata različna ko dan in noč. Če bi bil Janez še tako revem in zgaran, po kolenih bi pridrsal nazaj, samo da bi spet videl domačo zemljo. Prav zavoljo tega mu morajo ohraniti hišo.

Zato je takrat odločno stopila pred Nežo, ki je že hitela vlačiti skupaj svoje stvari.

»Nikamor ne greste! Tukaj boste, dokler Janez ne pride domov!«

Neža je kar ostrmela, ko jo je po dolgem času zagledala pred sabo, in še tako odločno povrh.

»Francka, to se ne bo nikoli zgodilo. Ne morem več,« se je branila.

»Morate! Če ste vsa najboljša leta zapravili pri ti hiši, bo tudi hiša imela toliko, da vas bo redila in vam dala na starost svoj kot.

Stari Gorjan se je hčeri vdal, saj mu je bilo vseeno malo hudo, ko je videl, da sta ravno zavoljo njega odšla oba sinova v tujino in da bo Gorjanov rod z njim najbrž za zmerom izginil iz Brezovja. Res je hčeri obljubil, da bo svoje življenje malo uredil in se poprijel dela, da mu ne bodo upniki vsega razgrabili.

Kaj več, da bi prepisal posestvo na Janeza, pa tudi ona ni dosegla. Gorjan je bil trmoglav kot zmerom.

Nekaj dni je še strpel doma, raztrosil razpeljani gnoj po njivah, tudi trte v vinogradu je obrezal, potlej ga je pa kar na lepem zmanjkalo. In ravno tedaj, ko so povsod pričeli z oranjem in so Gorjanove njive kar kričale po plugu. Neža ga je čakala prvi dan, minil je drugi, prišel je tretji, Gorjana pa od nikoder. Nežo je v resnici zaskrbelo. Če bi bilo to na jesen, ko je že vse pod streho, se ne bi nič čudila. Toda na spomlad je ta stvar vendar nekoliko čudna. Francko in Nežo pa je skrbelo, posebno, ko sta zvedeli, da je pred tremi dnevi še pil s starim Škaferjem v njegovi zidanici, od takrat pa je za njim izginila vsaka sled.

Drugo jutro je hotela Francka oditi. Ravno je naročala Neži, naj ji po hlapčku sporoči, če se oče vrne, ko se je na pragu pojavil Rakarjev Blaž. Skoraj prestrašil se je, ko je zagledal Francko. Beseda mu kar ni hotela iz ust..

»Neža ... Gorjan je ...«

»Jezus, Marija, oče!« je kriknila Francka.

»...mrtev,« je izdaval Blaž besede. »Zadaj za Škafarjevim vinogradom so ga našli.«

Ženski sta planili v jok.

Pri svetem Andreju se je oglasil mali zvon ...

(Dalje.)

Polda Tone:

Kmet moli

*Posvečeno bodi moje opravilo!
Kakšno, glej, od Tebe sem prejel darilo:
polje rodno in živino
si mi dal, da gospodarim.
Sonce, dež — ljubezen Tvoja.
Letni časi, zvezde,
vihra in nalivi
in gorá mogočna meja,
gozdi, travniki in svod nebeški,
glas škrjančka s srede svoda,
slavec v grmu — poln petja,
vonj prijeten pisanega cvetja,
ki z lepoto mi stoji ob poti,
trta vitka, ki na okno
pomolila mi je sočno grozdje,
roj čebel, ki znaša mi pogačo . . .
vse to sled je Tvoje roke.*

*Toda težko je na tvojem plašču delo !
V boju z zemljo komaj se prehranim:
žulji trdih rok in pot obraza
je namešan skorji kruha,
ki sem ga pridelal za družino.
Težka, težka je na Tvojem plašču borba!
Delo moje mi zato Ti bloslovi
in na Sina svojega se spomni!
Sin Tvoj zemljo je s krvjo napojil,
da je vsa od njega posvečena.
Sin Tvoj prosil je za nas pri Tebi
in še nas učil je prošnje:
»Daj nam danes naš vsakdanji kruh . . .«*

Slovenska mladina – slovenski mladini

(Zborna deklamacija)

Na odru svetla luč: Dečki v narodnih nošah od desne in leve. Za njimi delavski, z leve kmečki, mestni otroci v svojih primernih oblekah. Po dva in trije v skupini. Ko prihajajo živahni na oder, igra eden na harmoniko na odru melodijo: »Slovenka sem...« ali pa godba v ospredju. Začno se žogati; ko so vsi na odru, takoj vržejo stran in zarajajo in pojo pesem »Po jezeru«. Ko odpojo, se razdele v skupine po trije. Šest na desno, šest na levo, trije na vzvišen oder v ozadju, ki so oblečeni eden v belo, drugi rdeče, tretji v modro barvo tako, da tvorijo slovensko zastavo! Lahko imajo samo širok pas preko ramen v omejenih barvah. Spredaj v nekoliko znižanem prostoru voditelj obeh korov. V narodni noši. Svetloba počasi pojema, se prelije v vijolično modro, v ozadju žalostna melodija na violino.

Voditelj obeh korov: *Dolgo je taval v temi poganstva
naš narod slovenski.*

*Mrtve bogove častil je,
narave je sile molil po božje.
Luč je iz Rima v temo prisvetila,
vere v Boga ga je Cerkev učila.
Ciril in Metod sta Slovence moliti učila,
zemljo sta našo svobodno peš prehodila.
O, takrat svoboden naš narod je bil!
Bile svobodne so naše poljane.
Kot njive v jeseni v bogastvu razdane
svobode so krajine naše bile pijane.
Naši so knezi vladali našo zemljo,
zemlji slovenski bilo naklonjeno je božje nebo!
Kot biseri dela so dedov slavnih napisana,
čas jih in sila nista, ne bosta izbrisala!*

Oba zbora:

*Kot biseri dela so dedov naših napisana.
Čas jih in sila nista, ne bosta izbrisala!*

Voditelj obeh korov:

*Jadranskega morja naše so bile obale,
vesla v slovenske so roke zadirala žulje.
Ob Drave izviru slovenska je bila kmetija,
pesem slovenska v Celovcu, v Beljaku, Podjuni
bila utripanje naše krvi je in duše!
Trst in Gorica in Reka naša bila so mesta,
zemljo ob Soči Slovenci so v potu obraza plodili.
Molitev slovensko so kmetje v beneški ravnini molili.
(Molk. V ozadju vijolina »Jenkova molitev«.)*

Desni zbor:

*Potem je življenje čudno mimo prišlo:
Tujec udaril ob zemljo je našo s peto.
(Molk. Vsi sklonijo glave k tlom.)*

Levi zbor:

*Če kamen je kraški slovensko zvenel,
so ga tujci izruli objestni.*

Voditelj obeh korov:

*Če pesem slovensko otroka je mati učila,
tujčeva pest jo iz ust je hudobno izbila.*

Oba zbora:

*Šest smo stoletij tujci
v zemlji domači ostali.
Kakor da Kajnovi
vsi smo potomci postali.*

*V čelo visoko suženjsko znamenje vžgano
šest je stoletij nas trlo prokleta,
ljudstvo trpelo pod tujčevo peto
je rabljem in valptom v nemilost prodano.*

(Molk, melodija v ozadju ponehuje.)

Voditelj obeh korov: *Cerkev pa takrat nas ni pozabila:
po svojih vodnikih je narod vodila.
Naroda rast in božjega Kralja poslanstvo
bratov in sester vseh časov močne družine
temeljni kamen je bil krščanstvo.
Če narodi, časi, nasprotniki naši,
o dejstvu tem jasnem molčijo:
Čujte, strmite: Kameni nemi naglas govorijo.
Od davnih že vekov naš narod častil je
Kristusa Kralja in mater njegovo Marijo.*

Oba zbora: *Vdani vodnikom, dobrim pastirjem vseskozi
Slovenci so bili.
Mejo na severu, jugu, zapadu in vzhodu
slovensko so z narodom svojim branili.*

Desni zbor: *Za Luč, ki je iz Rima k nam prisvetila.*

Levi zbor: *Za Luč, ki je svet hudobij in gorja odrešila.*

Voditelj obeh korov: *Za Luč, ki na pot je v temi svetila,
duhovnikom hvala iz src se bo naših glasila.
(Vsi stoje ponosno, močna luč od zgoraj, vesela glasba,
ki počasi izzveni v ozadju.)*

Desni zbor: *Zvestobo Bog poplačal je z zvestobo.
Po letih toliko nam vrnil je svobodo.
Da, da! Svobodna tla slovenska so postala.
A domovina ve, da mater sto in sto
za sinom v vojski padlim je že plakalo.
Poljana bojna desetletja toži,
pesem dobrdobsko poje na gomili.
Z življenjem svojim
so svobodo ji junaki pridobili.*

Levi zbor: *Zlepili meje so s krvjo slovenski zemlji.
Moči so mlade, hrepenenje, upe vse
na severu, zapadu v meje zakopali.
Da je rojena domovina bila,
življenje svoje so ji žrtvovali.*

Zbor treh
(stoje v ozadju): *Vsa mlada je še v cvetu, dvajsetletna.
Bodočnost svetla še smeji se ji naproti.
Mladina tvoja bo porok zato ti.
Nenehno bije nam srce za domovino.
Vse težko je pozabljeno v letih dolgih bilo.
Delavne roke in hrabra srca naša
in vera neomajna v večnega Boga
bodočnost našega bo blagostanja.*

Vsi trije zbori: *Delavne roke in hrabra srca naša,
vera neomajna v večnega Boga
bodočnost našega bo blagostanja.*

(Močna luč v ozadju, močna glasba.)

Voditelj obeh korov: *V mladini je volja do dela vsak čas:
Domu gradimo z lastnimi žulji slavo in čast.
Mi upamo v čudež skrivnostnih moči,*

*mi upamo v zarjo plodnostnih dni,
v žilah nam polje mladostna kri.
Mi smo klicarji nove bodočnosti.*

Zbor treh:

*Bojev za dobro se mi ne bojimo!
Čemu bi se skrhanih mečev mi bali?
V nas je življenje in sveža duha
in srca je ostrina:
Ne boj se za svoje sinove,
za tabo mi krepki in močni stojimo!*

Desni zbor:

*Svetinje mi čuvamo narodne
z uma globino.
Slovenstva za cel svet
nikomur ne damo.
Sil se nasprotnih mi ne bojimo!
(V ozadju melodija iz pesmi »Hej Slovenci«.)*

Levi zbor:

*Sovraga, črva na našem telesu,
iz srca globine črtimo.
Kdor je izdal domovino,
veja je suha na našem drevesu!*

(Močan poudarek glasbe »Črna zemlja naj pogrezne...«)

Voditelj obeh korov:

*Skozi morje trpljenja smo jadrali
dolga stoletja žejni svobode.
Našli pristan smo
z delom in trudom, s snopi prvencev:
V novo državo Hrvatov in Srbov, Slovencev.*

*(Skoči k skupini treh v ozadju in razvije državno zastavo, zaplapola z njo, da
ovije vse tri, ki tvorijo v oblekah slovensko zastavo.)*

*O, sestre, bratje, hčere in sinovi!
Vi mladi, silni, močni kot piloni!
Ve matere, zibelke vaše blagodejne,
narod naš nadalje še množite!
Vi, kakor hrast v viharju neomajni,
očetje kmečki, mestni, delavski,
kot v borbi bili so prednamci,
močni, vztrajni, neustrašeni bodite!
Mi mladi soncu že gremo naproti!
Narodu smo davek svoj že dali!
Mi gremo neovirano po svoji poti!
Življenja mi se nismo nikdar bali!*

Zbor treh v ozadju:

*Slovencev zemlja, Srbov in Hrvatov mila!
Ljubezni zate daj nam, stokrat radodarna!
Kot barve tri na naši trikolori
vsi trije narodi naj bodo složni!
Še zvesti vsi, da bi ostali
onkraj mej, ob Soči, Dravi, da bi vali
pesem našo vsem za nami šepetali!
Slovencev zemlja, v svobodi utesnjena!
Gorjancev gozdi, da šumeči
pesem bi peli!
Kolpe vali srebrni
o slavi naj kramljajo!
Triglava, Snežnika, Alp in Karavank vrhovi,
pesem žrtev, hrabrosti, svobode naj pojo ti,
Drave, Mure, Save še bregovi,
polja, travniki, lesovi:
Vsem onstran meje v poroštvo, domovina,*

*beseda naša, zaobljuba bodi!
Za narod naš in našo kri
Slovenec sleherni naj dela in trpi!*

Voditelj obeh korov: *Za narod naš in našo kri
Slovenec sleherni naj dela in trpi!
(močna glasba; svetla luč narašča.)*

Vsi skupaj: *Sile vse svoje mladina mi smo strnili!
Bogu in zemlji slovenski smo vsi obljubili:
Za narod slovenski se bomo borili!
Za vero v Boga mi pred svetom ne bomo klonili!
O, bratje in sestre, mlade Slovence le nas podprite!
Mi sejemo v brazde, od dolgega truda spočite . . .!*

J. M.:

Romali smo po sveti koroški zemlji...

(Ob spominu na plebiscit.)

Z nasmehom na licih in s pesmijo na ustnih smo se med zibajočim taktom harmonik odpeljali tisto jutro v štirih avtobusih proti cilju naših dvomesečnih želja — proti dragi Koroški.

Na izlet smo se peljali. Pa ne z namenom, da se dva dni razveseljujemo, ali da vržemo raz sebe okove, v katere nas je oklepalo šolsko leto. Ne, šli smo z namenom, da potolažimo brate onstran naših, tako kruto stisnjenih meja. Šli smo, da jim s smehom in pesmijo ponesemo upanje na jasno bodočnost.

Morda boš tudi ti, gnan od neodoljive želje po naši zemlji, stopal kdaj preko svetih znamenj prvotne slovenske kulture. Vem, da boš vesel, če ti vsaj v grobih obrisih začrtam pot preko naših krajev, kjer prebivajo ljudje, ki jim ni mogla kruta pest niti po desetletjih iztgati iz ust slovenske besede . . .

*

Motorji so zapeli svojo pesem in nas potegnili preko Ljubljane, zavite v belo meglo, med zelena žitna polja proti duši mile Slovenije — Marijinim Brezjam. Napela in najokala so se naša srca, ko so izlivala prošnjo za prošnjo milostni Materi v naročje.

»O Vrba, srečna, draga vas domača . . .« smo glasno brez urejenosti recitirali, ko smo se peljali po prašni cesti mimo Prešernove rojstne vasi. Mahnili smo jo proti Jesenicam in zavili v krasno sotesko, kjer smo se v dotikajoči bližini snežnih gorá nasrkali božje lepote.

Blagoslov s prstanom sv. Eme.

Na jugoslovansko-nemški meji na Podkorenskem sedlu.

Pred gosposvetskimi vojvodskimi prestolom.

Pred stolnico v Krki.

Poldne je zvonilo, ko smo se ustavili pred Lavtižarjevo gostilno v Kranjski gori, kjer smo poplaknili cestni prah in položili nove temelje v lačne želodce.

Težko so sopihali do slednjega kotička naloženi avtobusi čez Podkorensko sedlo. Pa je šlo! Naše veselo razpoloženje se je skoraj sprevrglo v nejevoljo, ko smo morali debelo uro čakati, da so na nemški strani zračunali, koliko kilometrov se bomo prav za prav vozili. Marsikdo se je na tihem ponujal, da gre pomagat računati . . .

Kar sama od sebe se je raztegnila harmonika v rokah g. doktorja in čez sto mladih grl je z radostno pesmijo pozdravilo mirno Osojsko in daleč tam pod gorami ležeče Baško jezero, ob katerem je stari koroški rodoljub Aljaž zapel tisto vedno lepo: »N' mav če izaro, n' mav čez gmajnico . . .«

Še nekaj ovinkov, pa smo se ustavili na širokem »Hitlerplatzu« v Beljaku.

Ko smo si ogledali katedralo in druge znamenitosti, smo se odpeljali proti Osojskemu jezeru.

Utihnila je pesem in vsak se je zamislil v oni davni dogodek, katerega priče so bile Osoje pred tisoč leti.

V motornem čolnu smo se peljali »čez zeleno jezersko plan« in šli po stopinjah davnega popotnika »v tihi samostan«. Srčno smo molili na grobu sv. me-niha — Boleslava, poljskega kralja. Globoko v dušah je našla odmev Aškerčeva recitacija o Mutcu Osojskem, ki »bil je Boleslav, kralj poljski, zavreči ga nikar!«

Pa niso bile Osoje naš glavni cilj, zato smo morali hiteti, kajti sonce je že zahajalo za Osojščico, nas pa je čakala še štiriurna vožnja do Krke.

Spet so zabrneli motorji in sopihali preko tihe ravni med vriščem in poskočnim igranjem harmonik, ki so se raztezale in zvijale pod večimi prsti naših »muzikantov«.

Pot nas je vodila s široke ceste v senčno sotesko in se izgubljala vedno dalje v notranjost nemškega rajha.

Trda tema je že bila, ko smo se ustavili na cilju našega romanja — pri *sve-ti Emi v Krki*. Gorko nam je zaplala kri in zatripalo srce na svetih tleh, kjer je delovala in umrla naša prva svetnica.

Ko smo se okrepčali, smo v mogočni krški katedrali zapeli Mariji v zahvalo lavretanske litanije.

Mir in počitek smo dobili v mogočnih dvoranah starega benediktinskega samostana, ki ga sedaj upravljajo salvatorianci.

Ko smo se drugi dan zbudili, je stalo sonce že visoko in obsevalo mogočno pročelje krške katedrale. Veselo si je vsak pomel oči, ko se je spomnil, da smo na izletu.

Čez pol ure smo napolnili v cerkvi stare, že stoletja od črvov razjedene klo-pi. Na prižnico je stopil g. doktor in nas s svojo zvonko besedo povedel nazaj

v dobo, v kateri je živela sv. Ema, ter nam razkazal njeno duhovno lepoto in bogastvo. Nato nam je prav za nas utrgal duhovno cvetko, ki naj v spomin na ta dan, ko smo poromali k svoji svetnici, hranimo za težke dni.

Povedli so nas v kripto, kjer počivajo pod preprostim oltarjem zemeljski ostanki krške svetnice. G. ravnatelj je pristopil k oltarju in bral za nas in naš slovenski narod sv. mašo. Obdali smo oltar, molili, peli. Pesem za pesmijo se je izvijala iz mladih grl, se prepletala med stotino belih stebrov in hitela tja pred oltar, kjer kraljuje milostna podoba Emine Marije.

Po zajtrku nam je razkazal g. ravnatelj vse znamenitosti te slavne božje-potne cerkve. Gospod župnik pa nam je blagoslovil oči z Eminim prstanom.

Težko smo se ločili od kraja, ki hrani v sebi najdražje slovenske svetinje.

Z motornim čolnom po Vrbskem jezeru.

Na Osojskem jezeru. — V ozadju Osoje.

Einspielerjev grob.

Ko smo odhajali, nam je stotero rok zaplapolalo v slovo z željo, da se kmalu vrnemo.

Kot za stavo so dirjali avtobusi po široki cesti med polji, obraslimi z mladim žitom. Hiteli smo mimo belih cerkvic in gradov, ki so jasne priče, da biva tod verni slovenski narod.

Goposvetsko polje!

Kdo te ni pozdravil iz dna srca!

Kdo se ni spomnil, da je tod tekla zibelka slovenske kuture! Kdo bi šel nemimo tisočletnih spomenikov!

Ustavili smo se pred vojvodskim prestolom, ki sniva v senci stoletnih hrastov. Živo pred oči nam je stopil davni dogodek ustoličenja koroških vojvod.

Spoštljivo smo se odkrili, ko se je zamajal stari gosposvetski zvon in naznal opoldanski »ave«. Tudi ta zvon je redki pomnik davnih časov.

Še malo so potegnili avtobusi, pa smo se ustavili pri stari cerkvi Gospe sve-te. Čuvar te dragocene slovenske svetinje je neki gopod kanonik, koroški Slove-nec. Vodil nas je od svetinje do svetinje. Ponosno nam je pravil, da je tod po-kopan sv. Modest, prvi oznanjevalec svete kat. vere v teh krajih. Z njemu pri-rojeno šaljivostjo nam je razlagal spomenike in davne ostanke rimske kulture.

Ko smo se okrepčali, smo jo mahnili proti Celovcu. Ob Vrbskem jezeru smo se ustavili, zapeli nekaj »kranjskih«, nato sedli v motorni čoln in se odpeljali k Mariji na Otoku. V dno duše nas je zazeblo, ko smo gledali v kostnici zraven cerkve grmado kosti. »To bo ropotalo na sodnji dan«, se je v svetem strahu po-šalil ta ali oni.

Sonce je že zahajalo, ko smo se poslavljali od naših prijateljev v Celovcu, kjer smo malicali.

Pod široko lipo smo zapeli v slovo naši lepi koroški zemlji. Vsakdo, kdor nas je slišal, je zahrepenel, da bi se zopet razširile meje in nas vse združile v eno domovino.

Polda Tone:

Delavec moli

Poslušaj, Gospodar!

*Zasedli zemljo Tvojo so mogočni
in jim postala je premajhna.
Zato odkrili nov smo svet:
ob strojih hitrih si iztiskamo življenje,
v globinah zemlje lomimo si kruh
in po barakah črnih ga zavživamo.*

Poslušaj, Gospodar!

*Zažvižga stroj —
ko da tiran mogočen zrasel je ob meni,
ki sili k tlom me: »Bodi mi pokoren!«
Pod zemljo kopljemo —
in čudeže dobimo nove,
nov svet in pota vsa neznana . . .
A ob teh rovih vstajajo pošasti
in sonca ni v tem novem svetu.*

Poslušaj, Gospodar!

*Na vsako pot postavi angela,
v naš črni dom obesi novo sonce!
V družinah naših čakamo sobote Tvoje,
ko plačal boš, naš dobri Gospodar.*

ANŽE

Povest. — Norveški spisal Björnsterne Björnson. — Poslovenil Ivan Čampa.

Anže je stal, dokler ni izzvenela zadnja vrstica in zadnja beseda; spet je slišal, kako se ptički šalijo in smejejo, a vendar ni vedel, če se on sam sme ganiti. Vendar bi bil rad vedel, kdo je bil to; visoko je dvigal nogó in šel tako previdno, da še sam ni slišal šumenja travé. Droben metulj je sédel na cvetko tik pred njegove noge, se dvignil, spet nekoliko odletel in se spet dvignil in tako je šlo vso pot. Tam gori je stal gost grm; ker je imel zdaj s svojega mesta neomejen razgled, ni hotel več dalje. Nena-doma je zletel iz grma ptič, prestrašen zakričal in odletel čez pobočje. Ob tem šumu se je deklica, ki je sedela tam, ozrla. Prav nizko se je sklonil Anže, pridržal dih in srce mu je tako bilo, da je slišal vsak udar. Prisluškujoč je stal tam in si upal zmotiti niti lista, kajti to je bila vendar ona — Elica! — Šele po dolgem, dolgem času se je plašno

nekoliko ozrl kvišku. Rad bi se bil splazil še korak bliže, toda ptica je utegnila gnezdit v grmu in na gnezdece nikakor ni mogel stopiti. Gledal je skozi liste, ki so se odgribali in zgribali. Sonce je lilo svoje žarke ravno na deklico. Sedela je onstran v črnem životku brez rokavov in imela slamnik, kakršnega navadno nosijo fantje; ta je ležal narobe zvrnjen poleg nje. V naročju ji je ležala knjiga, ki pa je bila zasuta s cvetkami; njena desnica se je kot v sanjah poigravala z njim, z levico pa si je podpirala glavo. Njene oči so sledile poletu ptiča in ni bilo prav gotovo, če ni jokala.

Kaj lepšega Anže še nikdar ni videl ne sanjal. Tudi sonce je vse svoje zlato razlilo po Elici in okrog nje. Čeprav je pesem že zdavnaj izzvenela, je še vedno valovala okrog nje, tako da so Anžetove misli, njegovo srce in njegov dih gibali samo po njenem taktu.

Eli je vzela knjigo in jo odprla, vendar jo je kmalu spet zaprla in sedela kot prej, le da je začela tralalilati. Bila je pesem:

»Že popke in liste drevo je razvilo« —

Anže je spoznal kljub temu, da se niti besed niti napeva ni popolnoma spominjala in se je često motila. Zadnjo kitico je znala najbolje in radi tega jo je z nekaterimi spremembami večkrat ponovila:

In sad je dobil drevo kot zlató

»Daj sem!« dè deklè prikupljivo, brhkó.

»Le vzemi, deklica si vse,

karkoli ti prijetno je!«

Tako je drevo — tralalála — brhko! —

In nato je nenadoma skočila kvišku, stresla vse cvetke prèdse in glasno zavriskala, da se je zaóriló po zraku in se prav gotovo slišalo do Ravnika. In nato je stekla odtod! — Naj bi poklical? Nak! Preko vseh gričkov je skakljala pojoča in rajajoča. V naglici ji je odletel klobuk. Znova ga je pokrila in se ustavila sredi najvišje trave. — »Naj pokličem? O joj, ozira se!« — Bliskoma se je Anže vrgel na tla. Dolgo je trajalo, preden se je upal razgledati, in še tedaj je najprej dvignil samo glavo, vendar Elice ni mogel več opaziti; — dvignil se je na kolena in je še ni videl; — nato je popolnoma vstal, toda Elica je zginila in se ni več pokazala.

Do šole mu ni bilo več. Sploh mu ni bilo do ničesar več! — Kašnje je sédel tja, kjer je sedela ona in opoldne je še vedno sedel tam. Na jezeru se ni dvignil najmanjši val, iz hiš se je začel dvigati dim, prepelice so utihnile druga za drugo, ptički pa so sicer še cvrčali, vendar so se bolj in bolj pomikali v gozd. Rosa je bila izginila, tako da se je trava skoraj resno držala, noben vetrc se ni ganil, tako da je bilo listje mirno, in sonce je moralo prej kot v eni uri doseči opoldansko višino. Anže sam ni vedel, kako se je primerilo, da je tako-le sedel tukaj in se ukvarjal z majhno pesmijo; nežen napev mu je zanjó zazvenel po ušesih in, ker mu je bilo srce polno vsega, kar je nežno, mu je napev tako dolgo zvenel po ušesih, dokler se niso njegove misli strnile v bogato pris-podobo. — Tiho je sam sebi zapel pesem.

V gozd tihi je deček iz dneva v dan šel,
iz dneva v dan šel,
poslušal je tam vedno tak ljubeč je spev,
tak ljubeč je spev.

Iz vrbe si deček uvil je piščal,
uvil je piščal,
poskušal, če nanjo bo piskati znal,
bo piskati znal.

Privabil s piščalko si spev je zares,
si spev je zares,
a sredi se zvoka že zgubil je v les,
že zgubil je v les.

Le v spanju je često do njega prišel,
do njega prišel,
čez mlado mu čelo ljubeče drhtel,
ljubeče drhtel.

Takoj se je zbudil, da bi ga ujel,
da bi ga ujel,
a v noči je blede spev spet izzvenel,
že spet izvenel.

»Ti, Oče nebeški, me vzemi v nebo,
me vzemi v nebo,
mi pesem je zmedla srce in glavo,
srce in glavo!«

Gospod mu odvrne: »Saj rada te imá,
saj rada te imá,
čeprav ni vsa tvoja še níkdar bilá,
še níkdar bilá!

Zaman tvoje želje, zaman tvoj nemir,
zaman tvoj nemir,
ker pesmi, ki iščeš, ne najdeš níkjer,
ne najdeš níkjer!«

PETNAJSTO POGLAVJE.

Bilo je nekega nedeljskega popoldneva v poletju. Župnik se je vrnil iz cerkve in Marjeta je sedela pri njem skoraj do petih. Tedaj se je poslovila in hitela po stopnicah čez šolski vrt, kajti tam je pravkar zagledala Milavčevo Elico, ki se je že dolgo igrala z nadučiteljevim sinom in svojim bratom.

»Dober večer!« je dejala Marjeta in obstala, »Bog blagoslovi tebe in tvoja spremeljevalca!« »Bog daj!« je pristavila Elica; bila je žehteče rdeča in hotela je nehati z igranjem, čeprav sta jo dečka oblegala, naj še ostane; kljub temu je prosila, naj ji oprostita in za zdaj je res dobila dovoljenje, da lahko neha. — »Saj bi skoraj dejala, da te poznam,« je dejala Marjeta. — »Lahko da,« je odvrnila Elica. — »Pa menda vendar nisi Milavčeva Elica?« — »Prav nič se niste zmotili.« — »Da res? — Torej si Elica! Ja, saj šele zdaj vidim, da si jako podobna svoji materi.« — Elični rjavkasti lasje so se bili razpleli in so dolgi valovili čez rame. Njen obraz je bil razpaljen in rdeč, prsi so ji plale, komaj je mogla govoriti in sama sebi se je smejala, da je tako zasopljena. — »Oh, saj to je mladosti svojsko.« — Marjeta se je radi tega pogleda čutila prijetno vznemirjeno. »Ti pa mene nemara ne poznaš?« Elica bi jo bila že rada vprašala, a si je vendar premislila, ker je bila ona starejša; zdaj je dejala samo to, da se ne spominja, če jo je že kdaj prej videla. — »Kje, saj tega tudi ni moči pričakovati; stari ljudje malokdaj pridejo na spregled. — Mojega sina poznaš morda malo bolj, završkega Anžeta; njegova mati sem.« Ob teh besedah je Elica, ki se je očitno zdrznila, nekoliko postrani pogledala. »Skoraj bi rekla, da je nekoč delal pri nas v Ravniku.« — »Saj je.« — »Jako lepo vreme je danes; kot nalašč za seno bi bilo; res prav božje vreme.« — »Saj letos bo za seno gotovo dobro leto,« je menila Elica. — »Seveda, ti že lahko praviš tako; — pri vas je prav gotovo lepo?« — »So že v kraju s košnjo.« — »Kajpak, seveda! Velika pomoč pa za kaj ljudi! — Nocoj pojdeš kajpak domov?« — Nak, ne pojde! — Zdaj sta govorili o tem in onem in sta počasi postali tako zaupljivi, da si je Marjeta že upala vprašati, če je ne bi hotela nekoliko spremiti. »Nekaj korakov bi pa vendar lahko šla z menoj,« je dejala; »tako redko naletim na koga, s komer bi mogla malo poklepetati, in s teboj bo menda prav tako?« — Elica se je oprostila, češ da ni v jopici. »Oh, saj bi res morala imeti malo zadržala, da te ne bi takoj prvič, ko te vidim, prosila za kaj takega; toda človek mora biti prizanesljiv do vseh ljudi.« — Elica je dejala, da jo prav rada spremi, samo po jopico mora prej.

Bila je jopica, ki se je dala tesno zapeti; če je bila docela zapeta, je bila podobna životku; ker je bilo Elici tako vroče, je zapela samo oba spodnja zapenca. Polni ovrtnik iz močnega blaga se je pod vratom zapenjal s srebrno zapoko, ki je imela obliko ptiča z razpetimi krili. Podobno zaponko je nosil krojač Matic, ko je prvič plesal z Završko Marjeto. — »Lepa zaponka,« je dejala in jo ogledovala. — »Mati mi jo je dala,« je pripomnila Elica. — »Sem si mislila,« pomagala ji jo je zapeti.

Šli sta po poti. Pokošeno seno je bilo v kopicah; Marjeta ga je vzela prgišče, ga pomencala in spoznala, da je dobro seno. Marjeta je poizvedela, koliko živine imajo pri Milavčevih, vprašala gredoč, kolikšno je posestvo in potem pripovedovala, kako veliko je njihovo na Zavrhu. »V zadnjih letih se je grunt jako povečal in se dá še zmerom razširiti. Zdaj redimo dvanajst molznih krav, pa bi jih lahko še več, toda Anže ima dosti knjig, ki jih bere in po njihovem nasvetu vse ureja; radi tega moramo živino tako obilo krmiti.« — Kot je bilo že pričakovati, ni Elica na vse to nič odgovorila; Marjeta pa jo je vprašala, koliko je stara. Devetnajst let je imela. »Pa si se morala kaj ukvarjati z gospodinjstvom? Dosti nemara ne, ker si videti tako gosposka.« — O pač, za marsikakšno stvar je morala prijeti, zlasti v zadnjem času. — »Ja, saj je prav, da si vsega vajena; če človek sam dobi veliko hišo, mora znati marsikaj in si mora jako prizadejati. Seveda, se razume, da se tistemu, ki mu ni sile, ni treba preveč gnati.« — Elica bi se bila zdaj rada vrnila, ker sta bili že daleč čez farovško polje. »Sonce še dolgo ne bo zašlo, — lepo bi bilo od tebe, če bi se hotela še malo dalj razgovarjati z mano,« — in Elica je šla z njo.

Zdaj je začela Marjeta govoriti o Anžetu. »Ne vem, če ga dobro poznaš. Pri njem se lahko naučiš, kar češ; Bog nas varuj, koliko je pa tudi prebral!« Elica je zatrdila, da vé, da je dosti bral. — »Pa to je pri njem še najmanj; kako se je pa vse življenje obnašal do matere, to je več! Če je res, kar pravi star pregovor, da je tisti, ki je do matere dober, dober tudi do svoje žene, potem se ne bo imela ta, ki si jo bo izvolil, nič dosti pritoževati. — Kam pa gledaš, otrok moj?« — »Zgubila sem vejico, ki sem jo gredoč nesla v roki.« — Obe sta umolknila in šli, ne da bi se pogledali. »To je tako

čudno,« je začela mati znova, »kot otrok se je preplašil in radi tega se je navadil, da vse sam premisli, in taki ljudje imajo zmerom nekaj svojstvenega v svoji naravi.« —

Zdaj pa se je Elica končno le hotela vrniti, toda Marjeta je menila, da je še prav kratek kos poti do Zavrha in Zavrhu da si mora enkrat pač tudi ogledati, ko je že ravno tukaj. Toda Elica je dejala, da bo danes že prepozno. »Se bo že našel kdo, ki te bo spremil domov,« je odvrnila Marjeta. — »Na, nak!« je pristavila Elica in hotela iti. — »Anžeta žal ni doma,« je dejala Marjeta, »tako da te on ne bo mogel spremljati, toda kdo se še zmerom dobi.« In zdaj se je Elica malo manj upirala; tudi rada bi bila videla Zavrhu. »Samo če ne bo prekásno,« je tožila. »Če bova dolgo tako stali in klepetali, utegne biti seveda prekásno,« in tako sta šli. »Ti si nemara tudi mnogo brala, ker si vzgojena pri nadučitelju?« — I, seveda je. — »To ti bo prav prišlo,« je menila Marjeta, »če dobiš koga, ki zna manj.« — Nak, takega pa Elica že ne bi hotela. — »Bi ti tudi ne privoščila take usode; ampak tukaj v hribih ljudje niso preveč izobraženi!« — Elica je vprašala, kaj naj pomeni to, da se dim dviguje iz gozda. — »Nova bajta je tam, ki spada k Zavrhu. V njej biva neki možak, po imenu Matevž Janezon. Ves zpuščen se je vlačil tod okrog in zato mu je Anže dal tisti kos, da ga skrči. Ah, ubogi Anže že ve, kaj se pravi, biti sam!« — Čez časek sta prišli tako visoko, da sta videli domačijo. Sonce jima je sijalo naravnost v obraz, z rokami sta si senčili oči in gledali navzgor. Sredi ravnice je stala belo pobeljena hiša z zelenimi oknicami; okrog in okrog se je razprostiral pokošen travnik, kjer je stalo nekaj kopic sena, v neposredni bližini golega travnika pa so ležale zelene in rodovitne njive. Okrog hleva je bilo še živahneje; krave, ovce in koze so se pravkar vračale domov, zvonci so cingljali, psi lajali, dekla klicala, a vse to je preglasila strahotno bučanje slapa, ki je prihajalo iz debrí. Čim bolj si je Elica ogledovala okolico, tem bolj ji je napolnjevalo ušesa to šumenje in nazadnje ji je postalo tako grozotno, da ji je začelo srce biti močnejše; v glavi ji je bučalo in hrumelo, da jo je docela zmedlo, nato pa jo je spet prevzelo tako veselje, da sama ni vedela, kdaj je začela stopati počasneje in jo je morala Marjeta prositi, naj stopi malo hitreje. Spet sta bili skupaj. »Še nikdar nisem slišala kaj podobnega, kot je ta slap,« je dejala; »saj me je skoraj strah.« — »Se boš kmalu privadila temu,« je pripomnila Marjeta; »še pogrešala ga boš nazadnje.« — »Mislite, draga prijateljica?« je vprašala Elica. — »Res, res, se boš že sama še prepričala,« je smehljaje se odvrnila Marjeta.

(Dalje prihodnjič.)

KARTUZIJANSKI SAMOSTAN

Pleterje v Sloveniji (pod Gorjanci) sprejema brate laike med 20. in 35. letom. Prednost imajo rokodelci in poljedelci. Za izobrazbo zadostuje osnovna šola.

Podrobnejša navodila daje: Kartuzija Pleterje, p. št. Jernej, Dravska ban.

Iz kraljestva narave

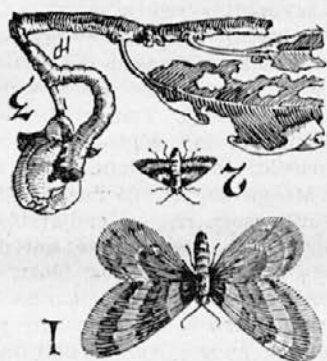
Dr. M. Wraber:

Shranjevanje sadja in druga sadjarska opravila v jeseni

O spravljajanju (obiranju) in izkoriščanju sadja smo govorili zadnjič. Ponovno opozarjamo sadjarje na pravilno izkoriščanje sadnega pridelka. Končni smoter umnega sadjarstva je vendarle čim večja gospodar-

ska korist. Kako slabo znajo mnogi sadjarji izkoristiti uspeh svojega truda, kako lahko miselno šestokrat ravnajo z dragocnim sadnim pridelkom, ki bi jim lahko vr- gel lep denar in njihovim družinam nudil

blagoslov zdrave hrane! — Največji denarni dobiček daje zdravo, dobro prebrano namizno sadje, ki je po njem na sadnem trgu vedno dovolj povpraševanja in ki so mu tudi cene dosti ugodne, ie posamezniki ali še bolje zadruga, znajo izkoristiti

Malj zimski pedic. 1. Metuljček (samec), 2. samica, 3. gosenica. (Iz knjige M. Humek, Boj sadnim škodljivcem).

tržne zveze. Najboljši zdravstveni učinek pa nam nudi uživanje svežega (presnega) sadja. Zato ohranjajmo kar največ svežega sadja in predelujmo samo tisto, ki se hitro kvari.

Jesensko sadje je v glavnem obrano in spravljeno oz. predelano ali prodano. — Zimsko sadje naj ostane čim dalje na drevesu, da dodobra dozori, ker je potem boljše in trpežnejše. Narava sama nam pove,

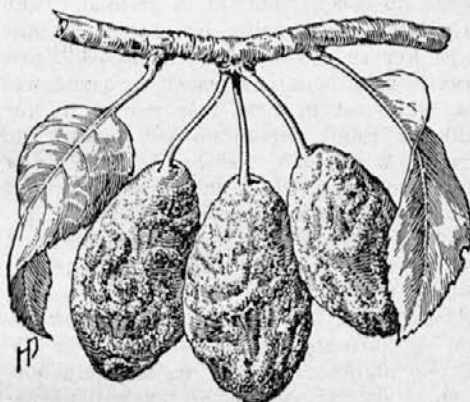

Monilia (plesen) na hruški.

kdaj je sadje zrelo: tedaj namreč, ko se pri obiranju rado loči od drevesa in ko začno zdravi plodovi tudi sami odpadati. Največja škoda je, ako nezrelo sadje, ko se še trdno drži drevesa, s silo otresamo ali celo s preklami klatimo, ker s tem ne pokvarimo samo sadja, ki ga obtolčemo, mar-

več občutno poškodujemo tudi drevo, ki mu ranimo in polomimo rodne veje. — Včasih je umestno pospešiti zoritev sadja, posebno v hladnih jesenih, ko se je bati, da sadje ne dozori pravočasno ali da pozebe. Taka prisiljena zoritev je priporočljiva zlasti za pozno zimsko sadje in se dosega s tem, da sadje oberemo in ga spravimo na kupe. Radi dihanja (izgorevanja snovi) se namreč sadje v kupu segreje in zvišana toplota pospešuje zoritev. Če pokrijemo sadni kup s slamnato odejo, ki zadržuje odhajanje toplote, je zorenje še hitrejše. Seveda je treba potem sadje v kupu prebrati in spraviti v shrambe samo zdravo sadje, nagnito ali kakor koli pokvarjeno pa porabiti drugače.

Shranjevanje sadja je važen posel, ki ga je treba opraviti zelo skrbno, da se sadje ohrani čim dalje. Sadne shrambe je treba

Monilia (plesen) na češpljah.

seveda pred uporabo temeljito osnažiti, ste ne po možnosti prebeliti in naposled prostor zažveplati, da se prepreči širjenje gnilobe. V svrhu žveplanja je treba vse odprtine in špranje v shrambi dobro zamašiti, v prostor pa postavimo posodo z žerjavico, vržemo vanjo žvepla, vrata dobro zapremo in pustimo 4—5 dni zaprta. Kot sadna shramba more služiti vsak prostor, ki je temen, zračen, ne presuh in ne prevlažen, dovolj hladen in s stalno toplino (5—10°C). Tople shrambe so slabe, prav tako tiste, ki se v njih toplota močno spreminja. Takšni so po večini prostori nad zemljo, ki torej niso priporočljivi kot sadne shrambe. Če nam primanjkuje pravih prostorov pod streho, si pomagamo z začasnimi kletmi. V zemljo izkopljemo jame, ki jih pokrijemo z debelo slamnato streho, na obeh koncih pa so vrata za zračenje. Ob zelo bogatih sadnih letinah la-

hko spravimo trdo, odporno sadje (n. pr. bobovec) kar v zasipnino na planem. Te do enega metra globoke jame, ki jih izkopljemo v suhih tleh, kjer se ne nabira talna voda, obložimo s slamo, dno pa pokrijemo z leseno mrežo (zbito iz lat) ali s plastjo gramoza in nasujemo površ še dračja, slame ali suhega listja (najbolje hrastovega). S sadjem napolnimo slamo nekaj nad polovico, površ pa spet položimo za ped debelo plast listja ali slame. V manj zračnih shrambah pod streho lahko spravimo sadje tudi tako, da ga vložimo v sode ali zaboje, dobro obložene s papirjem. Pri tem je najbolje vsak plod zase zaviti v papir, med sadje pa nasuti otrobov, plev, šotnega prahu, stolčenega oglja ali žagovine, ki ni od smolnatih iglavcev. Seveda morajo biti vse te snovi prav suhe in brez duha. Te snovi varujejo sadje pred mrazom (brez škode do -6°C), obtiski in gnilobo. Tako se spravlja zlasti sadje, namenjeno za prodajo, ker se posode lahko neposredno pripravijo za prevoz (na posodi se označi vrsta, kakovost in čista teža sadja) in kar lahko z njimi napolnimo ves prostor do stropa. V posodah, kamor zrak in voda nimata dostopa, se da na ta način shraniti celo grozdje in manj trpežno sadje (n. pr. češplje) preko zime. — V sadni shrambi naj bo zrak čist, ne zaduהל. Odstraniti je torej treba vse snovi, ki trohne in razširjajo slab duh, ker se ga sadje rado navzame. V shrambi napravimo police in polagamo nanje sadje tako, da so peclji obrnjeni navzgor. Najbolje je polagati ga samo v eni, največ v treh legah. Le trdo, manj občutljivo sadje smemo naložiti na debelo, če je stiska s prostorom, toda treba ga je preložiti in razredčiti, čim je mogoče. — Ne spravljajmo v shrambe segretega ali mokrega sadja, ker se slabo drži, marveč ga je treba preje dobro ohladiti oz. posušiti. V shrambo nobenega črvicega sadja! S

tem namreč dajemo zavetje najhujšemu sadnemu škodljivcu — zavijaču. Kaj početi s črvivim sadjem, smo povedali že zadnjič. Tudi vsak od gnilobe količkej načet sad takoj odstranimo, da ne okuži zdravega. Popolnoma gnilo sadje oz. gnile dele je najbolje zakopati v zemljo.

Meseca oktobra je čas, ko napravimo naročt za nove sadne nasade in da v ta namen naročimo potrebno sadno drevje pri zanesljivem drevesničarju. Tudi pri izdelavi tega načrta in pri naročanju drevesc naj bo vodilno načelo: čim več namiznega in čim manj moštnega sadja! To naj bi bil splošno prvi cilj vsega našega sadjarstva. Narodno zdravje in gospodarska korist nam narekujeta to, kar so drugod, zlasti v Švici, že davno izvedli. — Poglejmo pa tudi v prazno sadno drevje, ki smo mu pobrali plod! Polomljene veje takoj odstranimo in zamžimo rane s cepilno smolo. — Na debela pritrdimo lepljive pasove v obrambo pred malim zimskim pedicem ali zmrzlikarjem (*Cheimatobia brumata*). Ta metuljček leta v pozni jeseni po sadovnjakih. Njegova samica ima krnasta krila in zato ne more letati, pač pa dobro teka in odlaga jajčeca na cvetne in listne popke. Spomladi se iz njih izležejo drobne zelene gosonice, ki objede poppe in mlado listje in s tem prizadevajo sadnemu drevju hudo škodo. Ko samice teka po deblu, se prilepijo na limanice, ki jih je treba od časa do časa obnoviti. To je najuspešnejši način boja proti temu sadnemu škodljivcu — Ne pozabimo zavarovati mlada sadna drevesca pred zajcem! — Večkrat najdemo na drevju suhe, zgrbančene, počrnele in plesnive plodove, ki ostanejo včasih na drevesu do drugega leta. Imenujemo jih »mumije«, bolezen pa, ki jih povzroča, je glivica (plesen) *monilia*. Takšne pokvarjene plodove je treba stresti z drevesa, pobrati in sežgati, ali pa zakopati v zemljo, da zatremo bolezen.

Iz kraljestva lepote

Fr. Jesenovc:

Izbrana poglavja iz pesništva

XI.

PESMI V STALNIH OBLIKAH

A. Sonet.

Zunanja oblika pesmi na splošno ni predpisana in ni stalna. Pesnik izlije pesem v

poljubno obliko, to se pravi v poljubne stopice, stihe in kitice, v poljubno število vseh tega, ali pa tudi brez vsega tega, a vendarle v lepem ritmu in čisti melodiji.

Kljub temu pa se dobi pri različnih na-

rodih pesnik, ki zasnuje pesem v neki določeni obliki in to obliko pozneje posnamejo še drugi pesniki v svojih pesmih. Tako so nastale tako imenovane **pesmi v stalnih oblikah**. Pesmi v stalnih oblikah morajo potem na isti način pesniti vsi pesniki vseh krajev, vseh narodov, vseh časov, če hočejo, da napišejo tisto **določeno** pesem. Samo kakale malenkostne in manj pomembne spremembe ali reforme so v kasnejših dobah dovoljene in mogoče.

Najprej imamo posebne vrste tako pesem v stalni obliki — **sonet**. Kdor hoče spesniti sonet, se mora natančno ravnati po pravilih, ki so bila določena za to vrsto pesmi že v 14. stol. po Kristusu. Določil jih je italijanski pesnik **Francesco Petrarca**, pa ga zato imenujemo očeta sonetov. Njegov učencec v pesnjenju je bil med drugimi tudi naš pesnik **Francè Prešeren** in ta nam je uvedel sonet iz italijanske književnosti v slovensko.

Kakšna pesem je torej sonet? Sonet je lirski pesem, ki opeva pesnikove misli in njegova čustva. V sonetu nam po navadi poda pesnik najprej neko podobo iz narave, v drugem jo pa prenese na človeško življenje, pogostokrat z nekim poučnim ali didaktičnim namenom. Lahko pa podoba iz narave tudi odpade in pesnik v sonetu od začetka do kraja izpoveduje svoje misli ali svoja čustva.

Vendarle pa vsebinska stran nikakor ni glavno pri sonetu. Glavna je zunanja oblika. Ta pa je v sonetu sledeča: Sonet sestoji iz štirih kitic. Prvi dve kitici sta štirivrstični ali kvadrini, drugi dve pa trivrstični ali tercini. Potemtakem ima sonet dvakrat štiri stihe in dvakrat tri stihe, skupaj štirinajst verzov. Posamezni verzi so pa nam že znani italijanski enajsterci (endekasilabo). Ti verzi imajo seveda za nujno posledico ženske rime, zapovrstnost rim je pa v sonetu sledeča: a b b a a b b a c d c d c d.

Ta zapovrstnost rim je oklepajoča in je v prvem ali kvadrinskem delu popolnoma

nespremenljiva, v zadnjem ali tercetnem delu pa se lahko spreminja.

Pri Slovencih sta pisala doslej najlepše sonete pesnika **Prešeren** in **Kette**. Zadnji je tudi reformiral sonet tako, da je iz ženskih rim napravil moške ter je iz enajsterca napravil deseterec, pa tudi zapovrstnost rim v zadnjem ali tercetnem delu je poljubno spreminjal. Naj sledi tu primer **Prešernovega soneta**:

Memento mori.

Dolgost življenja našega je kratka,
kaj znancev je zasula že lopata;
odprte noč in dan so groba vrata,
al' dneva ne pove nobena pratka.

Pred smrtjo ne obvar'je koža gladka,
od nje nas ne odkup'jo kupi zlata,
ne odpodi od nas življenja tata
veselja hrup, ne pevcov pesem sladka.

Naj zmisli, kdor slepôto ljubi svéta
in od veselja do veselja leta,
de smrtina žetev vsak dan bolj dozôri.

Zna biti, de kdor zdej vesel prepeva,
v mrtvaškem prti nam pred koncam dneva
molče trobental bo: »Memento mori!«

*

Naj omenim še **sonetni venec**. Sonetni venec je posebna pesnitev, ki obstoji iz petnajstih sonetov, in sicer: prvih štirinajst sonetov je sestavljenih tako, da se vsak naslednji sonet začne s tistim verzom, s katerim se je prejšnji sonet končal. To bi s sliko pokazali s krogom.

Petnajsti sonet pa obstoji ravno iz tistih verzov, ki v vencu samem vežejo posamezne sonete. Ta, petnajsti sonet se imenuje **magistrale**. Slovencem je spletel prekrasni sonetni venec **Francè Prešeren** in ga posvetil **Primicovi Julji** in ljubezni do slovenskega naroda. »Sonetni venec« je sploh najlepša **Prešernova pesnitev**. (Dalje.)

Po katoliškem, kulturnem in športnem svetu

ÖRNEC — SVETOVNI REKORDER. (Po H. Webu.)

Metcalf H. Ralph, študent na vseučilišču **Marquette** v Zedinjenih državah Severne Amerike, je zmagal na drugem mestu v teku na 100 m za časa olimpiade v **Los Angelesu** leta 1932. Leto kasneje pa je

dosegel svetovni rekord na 100 m v času 10,2 sekunde in tako postal junak dneva, da so o njem pisali vsi svetovni časopisi. Ali v tem ni bila njegova največja slava. Brez hrupa in bučne reklame, da je malokdo vedel, je izbojeval ta svetovni rekord še drugo, mnogo važnejšo in tudi mnogo težjo

zmago, ko je šel preko vseh človeških in modernih ozirov in prejel luč krščanske vere ter postal dober katoličan. Ta srečni dogodek nam je sam popisal, pa naj nam tudi res sam govori o tem dogodku. Takole pravi:

»Zares, veliko zadovoljstvo občutiš, ko na tekmovališču med najboljšimi svetovnimi tekmovalci odneseš zmago. Srečnega se čutiš v času, ko izveš, da si s svojim tekmo dosegel rekord ali da si prejšnjega prekosil. To je najzadovoljivejše veselje, ki ga ima med drugim vsako posvetno delovanje. Takrat časopisi pišejo pohvalne članke, ki jih seveda človek zelo rad bere, ali — nanje po mojem mnenju ne sme mnogo dati.

Pa vse to, vse časti, pohvale in nagrade, ki sem jih dobil, ker sem imel slučajno uspeh kot tekmovalec, se ne morejo primerjati s tistim zares velikim doživljanjem, ki sem ga doživel, ko sem se prvič občutil srečnega, da sem postal katoličan. V ti veri sem našel svojo novo srečo, v svojih molitvah pa nepojmljivo uteho. Moje spreobrnjenje je verjetno najznamenitejše dejanje v vsem mojem življenju, pa se zato niti malo ne kesam, da sem postal katoličan.

Morda se bo komu od bralcev, zlasti v Zedinjenih državah, zdelo čudno in nenavadno, da zamorec prestopi v pravo vero, toda moja rasa, ki se z vse večjim uspehom kultivizira, bi bila zelo veliko in hvaležno polje za misijonsko delo. Katoličanstvo je namreč med mojimi sorojaki opravilo veliko delo. Cerkve in šole za oba spola so trden dokaz te trditve.

Morem reči, da nisem imel nikakih posebnih težav, da postanem katoličan. Nisem poznal neprijetnosti, ki jo je mnogim izpreobrnjenecem delala domača družina. Moja mati je namreč že mnogo pred menoj postala katoličanka. Še medtem ko je bivala v domači hiši v Chikagu, so njene bele in črne prijateljice vzbudile v nji zanimanje za Cerkev. Nanjo je zelo dobro vplivalo njihovo vedenje, njihova gorečnost v veri in njihova vdanost v trpljenje.

Že ko sem hodil v gimnazijo, sem postal pozoren na katoliško Cerkev. To je bil vzrok, da sem se vpisal na vseučilišče Marquette, ker je to katoliško vseučilišče in ga vodijo jezuiti.

Toda moje spreobrnjenje se ni zgodilo, kakor so to mislili številni nekatoliški prijatelji, zaradi vplivanja jezuitov. Tudi niso name vplivali prijatelji v športnih društvih ali v šoli. Kakor sem že omenil, sem se že

davno pred odhodom na vseučilišče Marquette zanimal za Cerkev, a opazovanja, ki sem jih videl tu, so me šele dokončno privledla do odločitve.

Na popótovanju z marquetteškim športnim klubom na koncu zime leta 1932. sem zapal svoje velike misli svojemu dobremu prijatelju. Zelo navdušen mi je čestital in mi svetoval, naj se takoj dam poučevati. Ali to sem odklonil z besedami: »Sedaj ne utegnem! Moram mnogo študirati in se veliko vaditi v teku! Hočem, da se z odprtimi očmi približam katoličanstvu.« Ali moj prijatelj je vztrajal pri svojem nasvetu. Sporočil je novico o mojem namenu tedanjemu upravitelju kongregacije na vseučilišču očetu Johnu Markoe, jezuitu; ta je bil v očeh vseh študentov človek v najboljšem pomenu besede. Pa sem šel k njemu.

Oče Markoe me je znal poučiti kar najbolj mogoče preprosto. Najprej mi je pokazal, katera cerkev je prava, nato pa me je uvedel v verske resnice in obrede. Tudi vsi drugi so se zame zelo zanimali. Sploh sem našel na ti univerzi hvalevredno sodelovanje med študenti ne samo v verskih stvarih, ampak tudi v znanstvenih. In to je vzrok, da se sedaj čutim tako srečnega.

Sprejet sem bil v cerkev pred več kot dvema letoma. Dan svetega krsta mi je bil zares dan veselja. Nič manj vesel dan pa ni bil 8. januar 1932., ko sem bil sprejet v Marijino družbo.

Redno obiskujem zamorsko cerkev svetega Benedikta Mora. Ta je v bližini vseučilišča in ni redko, da me tja spremlja kak zamorski akademik.

Katoličanstvo mi je odprlo oči. Dalo mi je tudi novega življenjskega veselja in utehe in moči. V športu in študiju, v vsem svojem telesnem in duševnem delu najdem moči v molitvi. Moja želja je in molim za to, da bi zmeraj ostal zvest katoliški cerkvi.

Cerkev z 48 zvonovi. V francoskem mestu Bloisu, ki ga naši fantje in naša fantovska organizacija poznajo iz lanskega leta, ko so bile tam znamenite tekme, na katerih so prva darila odnesli ravno naši fantje, so zgradili katoličani novo cerkev — baziliko in so jo posvetili Naši dragi Gospe. Cerkev je bila že pred leti posvečena. Važna in posebno zamenita je pa zaradi tega, ker ima nič manj kakor 48 zvonov. Seveda to niso zvonovi kot v drugih cerkvah, ampak mnogo manjši. S posebnim mehanizmom bijejo ob urah prekrasne melodije. S tem številom zvonov je seveda ta cerkev prva na vsem svetu. Najtežji zvon izmed vseh 48 ima 6 ton teže.

Požar katoliške nadškofijske palače v Toledu na Španskem. Strašen požar je popolnoma uničil nadškofijsko palačo v Toledu na Španskem. Obstajala je tudi velika nevarnost, da pogori tudi katoliška katedrala, ker je bila s steno zvezana s palačo. Verjetno je, da je požar nastal zaradi eksplozije kemikalij, ki so bile v podzemlju palače.

Kardinal, nadškof Goma je bil pri gašenju navzočen, pa se ni dalo nič več rešiti. Sreča v nesreči je bila, da se je dala rešiti knjižnica, ki je bila zelo dragocena, ker vsebuje veliko število pomembnih rokopisov in dokumentov še iz časov snovanja katoliške cerkve na Španskem. Snovna škoda je izredno velika.

Med člani fantovskih odsekov

+ IVANU VREČKU, NAČELNIKU FO V VOJNIKU, V SLOVO IN SPOMIN.

Komaj pred enim letom si prišel med nas, takoj smo Te vsi vzljubili; postal si naš najboljši prijatelj. Zakaj tudi ne, si z vsakim prijazen in si tudi takoj pokazal svoje zmožnosti. Čudili smo se Tvoji moči, kajti, kdor se je pomeril s Teboj, je premagan obležal.

Člani smo Te pa tudi ljubili. Bil si kot član šele nekaj tednov, že smo Ti zaupali važno funkcijo v odboru, meseca januarja si pa že prevzel mesto načelnika. Kakšna sprememba v odseku: število članov se je pomnožilo, v telovadnici viden napredek, napredek, kateremu se je vsakdo čudil. In vse to je bilo Tvoje delo, ki je bilo kronano z uspehom na našem okrožnem turniru dne 18. junija letos.

Kakor si bil vedno vesele narave, tako si zadnje čase postal otožen, zamišljen in sam vase zatopljen. Čudili smo se Tvoji spremembi, toda mislili smo, da je to samo začasno. Niso nam bile razumljive Tvoje besede, katere si večkrat izgovoril, razumemo jih šele sedaj.

Sredi najlepšega dela nas pa presune novica, da se boriš s smrtjo. Nismo mogli verjeti! Vsi, ki smo Te 21. julija obiskali v celjski bolnišnici, smo upali, da se bo Tvoje orjaško telo uprlo in premagalo smrt, da Te bodo zdravniki ohranili pri življenju. Toda Gospodar življenja je odločil drugače. Tvoje, sicer močno in nepremagljivo telo, je moralo kloniti. Smrt Te je premagala in rešila trpljenja. Ob Tvoji prerani smrti je žalost napolnila naša srca. Žaloval je vsakdo, kdor Te je poznal. Velika množica Te je kropila na mrtvaškem odru, vrstile so se procesije kropilcev, ki so obsu-Tvoj mrtvaški oder s cvetjem. Na pogreb niso prihiteli samo člani sosednih odsekov in zastopstvo okrožnega oziroma podzveznega odbora, ampak tudi množice ljudi, ka-

kor še menda ne na noben pogreb v Vojniku, kajti pogrebcev je bilo nekaj tisoč, vsi so Te pomilovali in z žalostnimi srei

vzdihovali ob Tvojem prerano odprtem in z rožicami posutem grobu.

Dragi Ivan! Odšel si od nas, pri odseku si pustil vrzel, katere ne bo mogoče kmalu zamašiti. Pogrešamo Te kot dobrega načelnika in orodnega telovadca ter zavednega člana in zvestega prijatelja. Pri vsi globoki žalosti nas pa tolaži upanje, da uživaš bogato plačilo za svoja dela pri Vsemogočem, in upamo, da se vidimo nad zvezdami v nebeškem veselju!

Počivaj sladko!

FANTOVSKI ODSEK RAZKRIZJE OKROŽJE LJUTOMER.

O nas, Razkrižančih, še niste v »Kresu« do sedaj ničesar brali, pa ne mislite radi tega, da smo spali Matjažovo spanje. O ne! Delali smo ves čas in se borili, da še niti prav časa za poročanje nismo imeli. — Od vseh strani smo bili stiskani in preganjani ves čas, pa smo vseeno srečno prestali ognjeni krst in danes že prav lepo napredujemo.

Minilo je leto in deset mesecev, odkar obstoji pri nas fantovski odsek. Ustanovili smo ga ob bistri Muri, pri hrvaški meji, 31. oktobra 1937 na praznik Kristusa Kralja.

Morda noben odsek v vsi Sloveniji ni prestal toliko preizkušenj in bojov kakor ravno naš. Butali so sovražni valovi v nas z vso silo, pa nas niso zrušili, — našli so se hudobni ljudje, ki so obrekovali in napadali naše fante v javnosti, cerkvi in na ulici.

Pevski zbor slovenskih fantov in deklet
v Razkrižju.

Pobijali so nam ob času naših večernih sestankov šipe, ko smo se zbirali, so nas napadali z noži in koli in končno so nam vzeli celo duhovnike iz naše srede; pa vse to samo zato, ker smo ljubili svoj slovenski narod, ker smo ostali zvesti svoji organizaciji in cerkvi in ker smo se potoegovali za pravice, katerim nam po božjih in človeških postavah nihče kratiti ne more.

Naši fantje pa so stopili na plan ter budno in složno kakor en mož stali na straži, tako da se je izjalovil sleherni poskus zlobnega nasprotnika.

Ko so nam prepovedali peti naše slovenske pesmi, smo pod vodstvom g. učitelja Kuharja ustanovili skupen pevski zbor fantovskega odseka in deklškega krožka z namenom, da ohranimo našo domačo slovensko narodno pesem in da tako združimo vso našo pošteno slovensko mladino in ji znova vžgemo ljubezen do slovenske zemlje in domače pesmi.

Kljub temu, da nimamo nobenega stalnega in primerne družvenega prostora, imamo vendar 32 članov, to je 100% vse organizirane in 65% neorganizirane moške mladine in 37 nad vse korajžnih in zavednih mladcev.

Udeležili smo se 6 mladinskih taborov, imeli smo 56 društvenih sestankov, 5 skupnih sv. obhajil in dvojne duhovne vaje v Ljutomeru, 40 telovadnih ur, istotam in 2 nadvse uspeli igri. Nabavili smo si kljub težavam 6 krojev in smo delali v narodnem, verskem, prosvetnem in telesno-vzgojnem pogledu, kolikor smo pač v naših okoliščinah delati in storiti mogli.

To so v glavnem naši uspehi, naši boji in naše delo. Bratje, delajte in se bojujte tudi vi s svojimi mladimi silami v blagor naše ožje domovine Slovenije in velike ter močne Jugoslavije. Bog živi!

Š. F.

ŠMARJE PRI JELSAH

V junijski številki je »Kres« prinesel dopis in sliko šmarskega fantovskega odseka z gospodom mons. Vrežetom v sredi. Ker pa je čutili iz poročila, kot bi bil gospod monsignor naš vodja, pojasnjujemo, da smo ga fantje kot našega nadvse zaslužnega rojaka želeli imeti za spomin med seboj na sliko. Gospod monsignor Vreže vse svoje življenje skrbi in živi za šmarje, z živim zanimanjem sledil delu naših organizacij in pomaga, kjer koli je treba, i v besedi i v dejanju, in ni čudno, če je ogrel vsa šmarska srca, posebno ob njem dorasle zavedne šmarske mladine. In ta srca so lani teden za tednom, mesec za mesecem v strahu drhtela, ko je gospod monsignor ležal bolan, in so prosila Boga in Bog je uslišal: gospod monsignor je okreval do svoje zlate maše (lani 21. avgusta), spet korajžen je zapel slovesni, zlatomašni »gloria«. To je bil praznik za šmarčane, ki ga ne bojo pozabili nikdar, nikoli pač ne mladina! Ko je letošnjo veliko noč spet, po dolgem času, vodil velikonočno procesijo, kjer je gledal devetnajst člansko četo fantov v krojih, je bila lepa prilika, da smo ga mogli dobiti medse: in videli ste ga v junjski številki.

Sliko vodstva in vse šmarske mladinske družine pa bomo poslali obenem s poročilom o našem mladinskem taboru, ki je bil 20. avgusta.

Bog živi!

ŠOSTANJ

V metropoli šaleške doline, v prijaznem šostanju deluje in se razvija fantovski odsek, katerega skrbno vodi nadvse požrtvovalni blagi mladinoľjub, naš duhovni vo-

dja, župnik preč. g. Pavel Gril, ki je obhajal 15. julija svoj srebrni jubilej.

V svoji skromnosti in ponižnosti je odklonil vsako slovesnost, ki bi mu jo hvaležni župljani za ta pomembni jubilej radi priredili. Odšel je na svoj rodni dom (Vovbre na Koroškem), kjer je na istem oltarju, kot je pred 25 leti bral svojo prvo sveto maso, bral tudi svojo srebrno.

Preč. g. srebrnomašniku, našemu duhovnemu vodju, k 25 letnici mašništva iskreno čestitamo ter polni hvaležnosti in globokega spoštovanja do njega prosimo Vsemogočnega, naj nam ga ohrani še tja do zlatega jubileja. Bog živi!

ŠTAB MORNARICE — ZEMUN

Zemun, dne 1. 8. 1939.

Dragi bratje!

Kmalu bom obhajal obletnico svojega odhoda v kraljevsko mornarico. Dolžnost do našega mladega kralja in domovine nas je poklicala in morali smo se odzvati. Sicer si pa slovenski fant šteje čast, da more služiti kralju, dati njemu, kar je njegovega. Prav posebno pa v sedanjem času, ko bo morda treba prej ali slej pokazati, da se ne plašimo tudi največjih žrtev za njega in domovino. Zato sem se prav v tem času namenil oglasiti v našem prelepem listu Kresu.

Bratje, leto mojega bivanja v mornarici se že nagiba proti kraju. A moje misli še vedno najraje poletijo med Vas. No, pa saj ni čudno, saj mi je bil društveni dom moj drugi dom, organizacija moja druga mati. Česar mi moja mati, polna skrbi in dela, ni mogla dati, to mi je dala organizacija. Društveni dom je bila tista streha, pod katero smo kovali svoje značaje, utrjevali pravega duha na podlagi krščanskih načel. Fantovski odsek je bila družba, v katero smo zahajali v svojih najnevarnejših in najobčutljivejših letih, ko so nas razne druge zabave vabile v zanke. Zasmehovali so nas nasprotniki, nas na razne vabljive načine hoteli odvrniti od našega prepričanja. Zato ni čudno, ako se tudi v vojaškem stanu tolikrat spomnim na Vas. Priznati moram, da mi je dostikrat jako težko, ko se spomnim na Vas, na Vaše vrste, ki od dne do dne rastejo v prave Kristusove bataljone. In to so bataljoni, najboljša garancija našega naroda. To pa zato, ker no tri se vzgajajo vitezi, po duhu in po telesu.

Bratje, že star pregovor pravi: vojaški stan, najlepši stan. In res, čast za vsakega fanta, ki postane vojak. Seveda pa pri tem ne sme pozabiti, da je bil doma Slovenski

Fantje iz Razkrižja.

fant. Kajti ravno pri vojakihi nevarnosti presegajo vse meje. Zato je veliko vprašanje, ali bomo prišli domov še fantje, kakršni smo odšli. Veliko je naših fantov, ki so ravno pri vojakihi izgubili svoj cilj.

Zatorej bratje, kateri imate čast, da Vas pokliče domovina, bodite pripravljeni, ker vojska potrebuje ljudi, kateri so fizično in duhovno utrjeni, in takih more dati naša organizacija. Mi bratje vojaki, pa vztrajamo v svojem, ne dajmo se zvoditi s trdne poti, saj bo tudi nam enkrat posijalo sonce svobode, ko se povrnemo v naše sinjine, ko bo zopet odmevalo po naših ozarrah: Bog živi! Bog živi!

Pirnat Stane.

TRŽIČ.

V nedeljo 16. julija je bil lep praznik tržiške mladine. Sicer večasih kdo pravi, da se Tržičani radi postavljajo, pa so si za to nedeljo tudi znali poiskati razloga za to. Blagoslovljen je bil namreč prapor mladcev, ki je po obveznem načrtu ZFO prvi zaplapolal prav v Tržiču. Botrovala sta mu blagohotno ga. podžupanova Hedvika Pravstova in tovarnar g. dr. Kozma Ahačič, katerima je bila prirejena prisrčna podoknica.

Naneslo je, da je bila blagoslovitev prapora prav na Karmelsko nedeljo, ki je v Tržiču zaradi karmelske bratovščine vedno

bolj svečana. Prvič je bila letos to nedeljo popoldne procesija s srebrnim kipom karmelske Matere božje na Slap, ob veliki udeležbi. Neposredno pred procesijo je domači župnik g. svetnik Anton Vovk, ob asistenci enajstih duhovnikov in bogoslovcev, blagoslovil prapor, kateremu sta botra odvezala značilne trakove v narodnih barvah. Z mogočnim glasom je zapel g. svetnik molitev, ki poziva tiste, ki bodo korakali pod tem praporom, naj bodo urejena vojska, ki se bo borila za Gospoda vojnih čet. Z močno besedo je nato orisal simbol plamena, ki žari v zlatu vrhu prapora. Vnema in podžiga naj tudi nas v plamen ljubezni do Boga, vere in domovine.

Vso sredino nabito polne cerkve je izpopolnjevala organizirana katoliška mladina, ki je že pred razvitjem prapora poslušala marijanski govor svojega rojaka g. župnika Kragla. Po blagoslovitvi prapora se je vsa ta četa uvrstila v krmelsko procesijo, ki je bila odlična tudi po ubranem ljudskem obšumenju deroče Bistrice.

Po cerkveni procesiji so se zgrnile množice Tržičanov na prijazni prostor za Virjem, ki ga je velikodušno odstopil za to prireditelju tovarnar g. dr. Ahačič. Na telovadnem prostoru se je najprej zbral ves cvet naše mladine. Nagovoril jih je predsednik FO brat Benčina, ki je na prisrčen način izročal svežo mladost in voljo za delo po krščanskih načelih Bogu, domovini in in njenim voditeljem. Pozdravne besede je izpregovoril tudi tržiški župan g. Majeršič, ki je v fantovskem kroju bodril mladino k svetlim vzorom. Vse je bilo skrbno pripravljeno; brez mučnih pavz so se vrstile točke. Številni telovadci in telovadkinje so se izkazali zlasti pri prostih vajah, ki so navadno za enoten nastop kaj trd oreh. Vrsta starejših domačih telovadcev se je odlično izkazala na drogu in bradlji. Vrsta mladcev in članov pa tudi na konju in posebno še talni telovadbi. V narodne noše oblečena dekleta so zaključila telovadni nastop s slikovitim koroškim narodnim plesom ob spremljavi kmečkega tria.

Po telovadnem nastopu se je razvila ob neumornem igranju domače godbe prijetna zabava, ki je združevala mnoge tržiške odličnike s preprostimi delavci.

Lep plamen mladostnega navdušenja je bil ta dan v Tržiču razžarjen. Naj mogočno gori!

FANT. ODSEK LOČE PRI POLJČANAH

Dolgo je tega, brat urednik, kar sem zadnjič poročal o nas v Kresu. Čas pač hi-

ti. In težko se človek pogosto spravi k pisanju. Delamo, in to nam je dovolj. Sicer je prav, da tudi drugi zvedo o našem delu. Odsek šteje 23 rednih članov in 15 podpornih. Redno se zbiramo tudi k mesečnim sestankom, kjer si bistrimo duha z uma svitlim mečem. Saj je oboje potrebno: vaja duha in telesa. Letos smo že drugič tekmovali. Zal, da so lanski rezultati šli po vodi, da niso bili objavljeni v Kresu. Udeležili smo se v obilnem številu lanskega tabora v Ljubljani, in tudi letos v Mariboru nismo manjkali. Najagilnejši smo si nabavili že kroje. Upamo, da bomo do prihodnjega leta imeli vsi redni člani kroje in tudi mladci, ki smo jih že tudi lepo število zbrali okrog sebe. V trudu in znoju, polnem radosti, domu gradimo slavo in čast! Bog živi!

Predsednik.

PRVO PISMO IZ ZEMUNA.

Dragi brat urednik!

Dragi bratje! Najprej Vam moram čestitati k našemu lepemu prazniku, katerega ste praznovali na prav slovesen način. Saj si je pridobil najvišje odlikovanje. Kakor lansko leto, tako je tudi letos prevzel pokroviteljstvo nad svojo mladino naš mladi in priljubljeni kralj Peter II. Drznem si pa misliti in tudi napisati, da si naša mladina zasluži takšno odlikovanje. Saj mnogo žrtvuje za svoje ideale, ne samo ves svoj prosti čas, temveč tudi gmotno za napredek svoje organizacije. Vendar si pa v svoji skromnosti ne želi drugega plačila za svoje delo in trud kakor to, da se ji dá priznanje in, ako še ni plačana za svoje delo, kakor zasluži, da se odstranijo vsaj vse ovire, ki jo še ovirajo v njenem delu.

Vem, da ste ponosni na ta svoj drugi veliki tabor! Zopet ste pokazali, kaj znate in kaj zmorete, in pokazali ste tudi disciplino, kateri so se odlični gostje z juga kar čudili. Torej dragi fantje, draga dekleta, mladci in mladenke, bodite ponosni, da ste člani-ice organizacije, katera vas vodi do tako krasnih uspehov.

Sedaj pa še nekaj vam fantje, kateri ste sedaj prišli domov in ste prosti vojaščine.

Bilo je preteklo jesen, ko smo med petjem in vriskom zapustili našo prestolico, našo belo Ljubljano. Bilo nas je mnogo. Toda kar hitro je minulo devet mesecev in Vi ste zopet doma med svojimi dragimi. Želim Vam, da se kolikor mogoče dobro počutite in da se zopet naučujete vseh lepot naše zemlje. Vem, da so se Vam prsi razši-

rile, ko ste po devetih mesecih zopet svobodno zadihali.

Bili ste devet mesecev od doma in imeli ste vsaj malo prilike, da ste videli, kako živi mladina v nam sorodnih krajih. Upam, da ste tudi opazili, kako je mladina prepuščena sama sebi, da nima nikakih ciljev za bodočnost, še manj pa, da bi bila prežeta z vero v Boga, kateri je nam glavni cilj. Toda tega ni kriva mladina sama, temveč njeni voditelji, kateri so držali križem roke in niso hoteli odpreti oči, da bi videli, kako komunisti, svobodomislec in njim sorodni tipi prisvajajo mladino. In tako je ta val, val pogubljenja, potegnil tudi njih same s seboj.

Zato Vas pa prosim, dragi fantje, vstopite zopet v našo disciplinirano krščansko organizacijo, posvetite ji zopet vse svoje moči, vstopite v boj za Njega, našega voditelja-zmagovalca.

Še nekaj: Ravno sedaj, ko pišem to pismo, sem dobil v roke slavnostno mariborsko številko »Kresa«. Prvo, kar sem pogledal, je bilo, kaj pišete Vi, dragi bratje. Videl sem dopis iz Mengša. Zelo sem hvaležen Tebi, dragi brat Ivan, da si se oglašil v »Kresu« in vsaj malo povedal, kako kaj živite. Res lepo je bilo doma in marsikaj smo preresetali, kaj bi bilo dobro odstraniti in kaj narediti. Ko pa pišeš, kako hodite od tabora na tabor in se obenem pripravljate na mednarodni kongres Kristusa Kralja, mi je bilo pa kar težko pri srcu, ko nisem med Vami, da bi tudi jaz po svojih skromnih močeh doprinesel vsaj malo k tej slavi. Obenem se pa veselim z Vami, ker tako triumfirate po naši Sloveniji. Le tako naprej in prišel bo dan, ko se bomo zopet skupaj veselili naših uspehov.

Prav pristrčno pozdravljam vse, posebno pa Tebe, brat Ivan.

Bog Vas živi!

Vinko Kokalj.

Štab vazduhoplovstva vojske.

Tipografska radionica, Zemun.

SV. MARKO NIZE PTUJA

Bolj skromni smo, zato se šele zdaj prvič oglašamo v našem fantovskem glasilu. Ni pa s tem rečeno, da spimo. Pred dvema letoma smo ustanovili fantovski odsek in dekliski krožek. V začetku je šlo počasi in z velikimi težavami, a s požrtvovalnostjo in žrtvami naših fantov in takratnega kaplana in voditelja g. Rojhta je šlo. Danes, po dveh letih našega delovanja, smo eden najmočnejših odsekov ptujskega okrožja.

Tudi v javnosti smo se letos že ponovno pokazali. Dne 21. maja smo imeli praznik

»Mladinski dan«. Kljub dežju je bila prireditev sijajna. Vse je bilo praznično. Telovališče kakor tudi špalir od Slomškove dvorane do cerkve, vse je bilo okrašeno. Pri dvorani ob začetku špalirja je bil postavljen sijajen slavalok, okrašen z venci.

Tudi taborov naših bratskih odsekov se pridno in polnoštevilno udeležujemo. Mladinskega tabora v Slovenski Bistrici se je udeležilo 8 članov in članic; tam je tudi 40 fantov in deklet izvajalo simbolično vajo, rajanje slovenskih fantov in deklet. Da je bila to ena najlepših točk sporeda priča to, da so morali vajo ponoviti.

Tudi krojev smo kupili letos precej, tako da imamo sedaj 16 fantovskih in 18 dekliskih krojev. V polni meri se zavedamo, da moramo drug drugega podpirati, ker samo v skupnosti bomo prišli do cilja. — Bog živi!

PISMO.

Dragi brat urednik!

Bog živi Tebe, brat urednik, kakor tudi vse brate v Sloveniji! Pišem Ti iz Beograda, kjer imam čast in nalogo, da služim kralju in domovini.

Dragi bratje! S težkim srcem sem se poslovil od Vas, zavedajoč se, da bom najbolj pogrešal našo organizacijo in naše glasilo »Kres«. Kako prijetno je bilo na tedenskih sestankih, pri telovadnih urah, ko smo se pripravljali za razne nastope, akademije in igre. Meni je sedaj nemogoče delovati z Vami, pač pa Vi pridno delajte za čim večji uspeh in razmah naše organizacije.

Sedaj ste kmalu zaključili razne tabore in prireditve ter zopet šli v telovadnice in dvorane. Pojdite z veseljem in zavestjo, da nas je tu dosti, ki nam je to nemogoče in ki bi bili zopet radi med Vami. Prav posebno priporočam onim, ki še niso bili v vojaški suknji, da si vadijo redovne vaje, kajti ne bo jim nič škodovalo. Kar nas je enakih misli, kot ste Vi, smo se hitro znašli in, če nam čes dopušča, se zberemo in obujamo spomine na lepe pretekle dni. Večkrat zadoni po vojaškem dvorišču naša lepa pesem »Dvignite, orli«, kakor tudi druge slovenske.

Sedaj samo čakam, kdaj bodo minuli vsi meseci, kar jih moram služiti, da se potem zopet lahko vrnem med Vas, da bomo skupno nadaljevali započeto delo v dobro države, slovenske mladine in vsega slovenskega naroda. Bog živi!

Vaš brat

Jenko Joža.

Domača slovenska zavarovalnica je
VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani

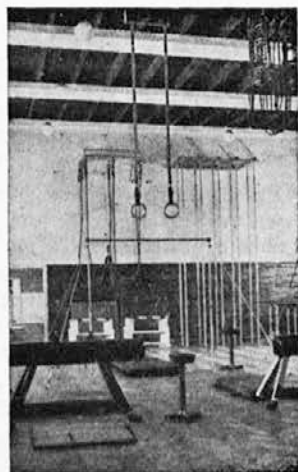
v last. palači ob Miklošičevi in Masarykovi c.
Telefon 25-21 in 25.22.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Sloveniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

*Vse sodobno **telovadno orodje**, železne **telovadne konstrukcije za dvorane in letna telovadišča**, razne **konstrukcije skakalnih desk** za kopališča, potreščine za **težko atletiko** in druge športe si nabavijo telovadna društva, šole in posamezniki **najceneje v***

tvornici telovadnega orodja, športnih potreščin in smuči

»ALPINA«

LJUBLJANA Tyrševa c. 12.

Zahtevajte ponudbe in cenik!

Misijonska tiskarna
Groblje-Domžale

Tiska knjige - časopise - akcidenčne tiskovine za pisarne - prireditve itd.

Cene zmerne — izdelki lepi
Postrežba točna